

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

~ V Ljubljani v sredo 8. januarja 1868. ~

Gospodarske stvari.

Ljubljansko močvirje,

kaj je bilo do leta 1830., kaj je sedaj in kaj obeta v prihodnji čas?

(Konec.)

Kako je dalje s tako pripravljenim svetom ravnati, kako ga obdelovati, da ostane vedno rodovit in daje obilen pridelek?

Po okoliščinah je prevdariti, ali kaže osušeni svet porabiti za travnik, za njivo ali gozd.

Za travnike je pripraven svet tam, kodar je mogoče, vodo nazaj napeljavati; kajti voda je najboljši, najzdatniši pa tudi najcenejši gnoj za travnike. Gledé na to neprecenljivo korist vode treba je na tanko prevdariti, kako naj se za osušenje potrebni vodotoči izrezujejo, da bode mogoče va nje nabrano vodo za izpeljevanje po travnikih porabiti. Le tako in edino po tej poti bode mogoče travnike na obile dohodke spraviti, in ta svet vedno puščati travniku.

Kodar ni vode, da bi se spustila čez travnik, kaže svet obrniti za njive. Od njive se navadno pričakuje veliko pridelka; ona potrebuje dosti stroškov za semena, za gnoj, za mnogotera dela. Da se ti mnogi stroški zdatno povračujejo, treba je svetu primeren kolobar o sejanji vrediti in gledati na to, da svet vedno močan in ploden ostane. Največ dela prizadeva na mahovitih njivah silni plevel. Ta se najkoristnejše odpravi s tem, da se njiva z deteljo in travnim semenom oseje, in nekoliko let v travnik pustí. Mačji rep se v to rabo posebno priporoča; on dá obilo tečne klaje, ktera se dobro prileže konjem in govedini. Ko pričinja travna rast pešati, kaže njivo spet preorati.

Po dosedanjih skušnjah se še ne dá za gotovo navetovati, kako naj si nasledujejo setve na mahu; vendar se je potrdilo to, da po krompirji ali turšici kaže sejati rž, po repi korenje, fižol brez gnoja. Po rži tudi še dobro vrodí ajda brez gnoja. Pšenica in ječmen plenjata dobro, ako je mahu primešanega dobro dosti cestnega blata, ilovice ali druge zemlje iz trdega svetá.

Osušeni in po gori rečenem navodu popravljeni mah se dá porabiti tudi za izrejo gozda ali sè semenom ali sajenjem. Najraje in najhitreje raste brezje, pa tudi borovje, smreče in mecesen si dobro pomaga. Med sadnim drevjem pa najévrsteje raste višnja. Dozdanje skušnje kažejo, da se utegne tako pogozden mah dobro splaçati, ker mecesen je v 24 letih dosegel debelost osem palcev, smreka v 10 letih debelost 4 palcev.

To so izvedbe po mnogoletnih skušnjah prepriča-

nega maharja, naznanjene sè živo željo, da bi drugi brez potratnih skušinj osušeni mah plodovit napravili.

Da pa me nihče napak ne razume in da nihče ne misli, da jez nasprotujem vsakoršnemu požiganju mahú, naj konečno še to rečem, da tisti površni mah še nikoli obdelanega svetá, kteri kakor kolter odéva spodej ležečo šoto, mora se obdelovanju iz poti spraviti in to se zgodi na najkrajši poti s požiganjem.

— 1.

Gospodarske skušnje.

* Voda, v kateri se lan in konoplja godí ali namaka, ima veliko gnojno moč. Da je voda, v kateri se lan in konoplja godíta, živini škodljiva in skoro da strupena pijača, to je že davno znano, ali zakaj to? to malokdo vé. Naj povemo to, pa še nekaj drugzega.

Lan in konoplja imata v svojih stèbljih mnogo gnjilca in drugih neorganičnih tvarín, ktere voda, kadar se lan in konoplja godíta, iz nju potegne. Te stvari pa so zdravju zeló škodljive. Zato je nevarno živino napajati v taciñ godilnicah.

In vendar je škoda za to vodo, da jo kmetovalec zavrže. In zakaj to? — zato, ker te stvari, ki so živini škodljiva pijača, so zemljiščem posebno dober gnoj. Škoda, da gospodarji tega ne cenijo, ker ne poznajo moči njegove.

Vsakemu kmetovalcu je znano, da vse rastline, naj so žito, trava, krompir ali kar si bode, iz zemlje srkajo redivnega živeža. Al kar pšenica, koruza, krompir itd. zemlji vzame redivnih delov, to ostane v pšenici, koruzi itd. in človek ali živina jih povžije.

Al lan in konoplja nista živež človeku; njuna korist sega na drugo stran. Da dobimo prediva iz njunih stèbel, treba je leseni del ločiti od tega, kar dela nitke v predivu — in to se doseže s tem, da se lan in konoplja godíta (namakata).

Kar po takem gojenji ostane v vodi in sploh vse, kar ostane tericam lanú, je dober gnoj, ki se posebno prileže senožetim ali pa njivam, kamor se kaka trava vseje. Gnjila voda, v kateri se je lan godil, povrne zemlji skor vse, kar jej je lan vzel, kajti to, kar nam ostane kot predivo, se je večidel izredilo iz obstojnih delov zraka in pa od vlage podnebne.

Zato naj umni gospodarji nikar ne zametujejo vode, kjer so lan in konopljo godili, pa tudi ostanke, ko sta se trla lan in konoplja, naj spravljajo s plevelom in drugo šaro na gnojni kup, da se popolnoma izgnoji in se potem kot tečen gnoj zemljiščem na korist obrne.